

Jaarverslag 2016

Programma Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming

© Programma Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming, 2017
Voor meer informatie: www.richtlijnenjeugdhulp.nl

Inhoudsopgave

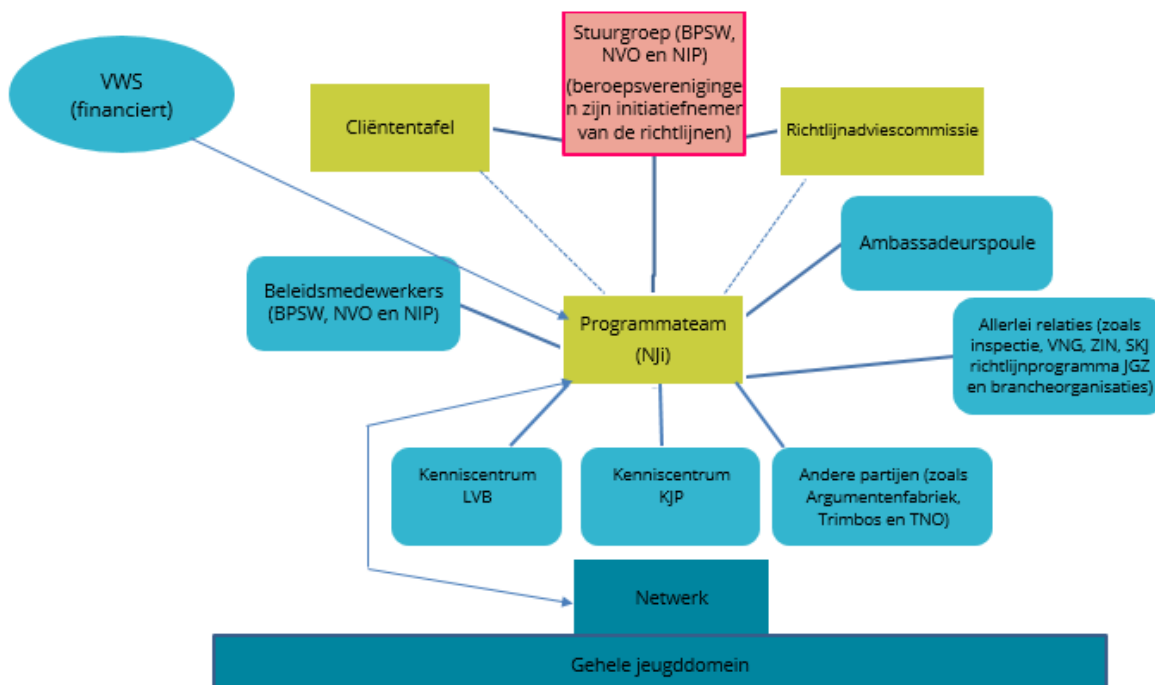
Programma Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming	3
Stuurgroep.....	4
Richtlijnadviescommissie jeugdhulp en jeugdbescherming (RAC-j)	4
Cliëntentafel	4
Programmteam	5
De richtlijnen	6
Ambities van het programma.....	7
Tien ambities op een rij	7
Organisatie.....	8
1. Beheer en onderhoud van richtlijnen is geborgd	8
2. Structurele borging van beheer, onderhoud en financiering daarvan	8
3. Gebruik en eigenaarschap van Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming verbreden.....	9
(Door-) ontwikkeling	10
4. Er zijn twee nieuwe richtlijnen ontwikkeld voor de jeugdhulp en jeugdbescherming	10
5. De huidige richtlijnen zijn doorontwikkeld: herzien en updates zijn uitgevoerd	10
Invoering	12
6. De richtlijnen zijn bekend en worden gebruikt binnen de brede jeugdhulp en jeugdbescherming (GGZ, LVB, wijkteams, onderwijs, JGZ etc.)	12
7. Het werken met richtlijnen heeft een structurele plek binnen HBO- en WO opleidingen en na- en bijscholing.....	13
Evaluatie	14
8. Er is structureel zicht op het gebruik van de richtlijnen in de jeugdhulp en jeugdbescherming	14
9. Commentaar en nieuwe kennis en inzichten op inhoud van de richtlijnen wordt structureel bijgehouden en gewogen.....	15
Verloop Programma Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming.....	16
Publicaties en presentaties	18
Publicaties.....	18
Presentaties en bijeenkomsten.....	18

Programma Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming

Op initiatief van het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP), de Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen (NVO) en de Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW) ontwikkelt het Programma Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming richtlijnen voor jeugdprofessionals en ondersteunt het de invoering ervan.

In de periode van 2011 tot aan 2016 zijn er in het Programma Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming veertien richtlijnen ontwikkeld. Daarnaast is ook de landelijke invoering van de richtlijnen gestart. Ook in de tweede fase, van 2017 tot en met 2019, is er in het Programma Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming nog veel te doen! Zo weten nog lang niet alle cliënten en professionals wat richtlijnen zijn en zal er binnen het programma veel aandacht zijn voor het vergroten van bekendheid en invoering van richtlijnen. Verder zullen bestaande richtlijnen moeten worden aangepast en nieuwe richtlijnen worden ontwikkeld.

Het Programma Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming bestaat uit de Stuurgroep, de Richtlijnadviescommissie jeugdhulp en jeugdbescherming, de Cliëntentafel en het programmamteam. Verscheidene andere partijen zijn ook bij het programma betrokken.

Stroomschema programma Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming

Stuurgroep

Vertegenwoordigers van de drie beroepsverenigingen vormen samen de Stuurgroep, zij nemen de beslissingen omtrent het programma. De Stuurgroep wordt (inhoudelijk) geadviseerd door de Richtlijnadviescommissie en de Cliëntentafel.

De Stuurgroep kende in 2016 de volgende leden:

- H.J. (Hester) de Boer, voorzitter (namens de BPSW)
- Prof. dr. J.E.H. (Hans) van Luit (namens de NVO)
- Drs. R.K. (Roland) Koning (namens het NIP)

De Stuurgroep is in 2016 vijf keer bij elkaar gekomen op de volgende data: 25 januari, 22 april, 29 juni, 7 oktober en 2 december.

Richtlijnadviescommissie jeugdhulp en jeugdbescherming (RAC-j)

De Richtlijnadviescommissie jeugdhulp en jeugdbescherming is het inhoudelijk adviesorgaan van het programma, de RAC-j adviseert de Stuurgroep. De leden hebben een bijzondere expertise op het terrein van richtlijnontwikkeling en implementatie en de diverse facetten van de praktijk van de jeugdhulp en jeugdbescherming. Zij hebben zitting zonder last of ruggespraak van organisaties waarvan ze mogelijk ook deel uitmaken.

De RAC-J kende in 2016 de volgende leden:

- Drs. W.J.A.M. (Wim) Spierings, voorzitter (Flexus Jeugdplein)
- Drs. H. (Haske) van Veenendaal (Trant)
- Dr. J. (Janneke) Metselaar (NHL Hogeschool)
- Drs. S. (Saskia) Blom (CJG Apeldoorn)
- Drs. M.A.H.M. (Marc) Dinkgreve (Jeugdbescherming Regio Amsterdam)
- Dr. S.A.M. (Saskia) Wijsbroek (Universiteit Utrecht en Hogeschool Utrecht)

De Richtlijnadviescommissie is in 2016 één keer bij elkaar gekomen op 8 november.

Cliëntentafel

De Cliëntentafel adviseert vanuit hun eigen kennis en ervaring met jeugdhulp en jeugdbescherming de Stuurgroep. Het meenemen van het cliëntenperspectief is onontbeerlijk bij de (door)ontwikkeling, invoering en evaluatie van richtlijnen. Ervaringskennis behoort tot één van de drie kennisbronnen. De Cliëntentafel bestaat uit zowel jongeren en ouders.

De samenstelling van de Cliëntentafel Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming is in 2016 als volgt:

- S. Apon
- M. Brouwer
- Drs. F. Dronkers (voorzitter)
- P. Gelissen
- A. Ruijter
- N. Sieffers

De Cliëntentafel is in 2016 één keer een dagdeel samengekomen op 23 november.

Programmamateam

De dagelijkse uitvoering van het Programma Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming berust bij het Nederlands Jeugdinstituut. Het programmamateam legt verantwoording af aan de Stuurgroep. De volgende personen zijn daarbij in 2016 betrokken:

Programmaleiding

- Karlijn Stals: programmamanager, verantwoordelijk voor het totale programma.

Deelproject Organisatie

- Anneke van As (t/m sep): ondersteuning programma op alle deelprojectonderwerpen.
- Lisa Kerkhof (okt t/m dec): ondersteuning programma op alle deelprojectonderwerpen.

Deelproject (door)ontwikkeling

- Elianne Daamen
- Jolanda Spoelstra
- Marianne Berger

Deelproject Invoer

- Irene van Bokhoven
- Jolanda Spoelstra
- Marjolein Lantinga
- Nienke Foolen
- Sanne Berens
- Stefanie Abrahamse

Deelproject Evaluatie

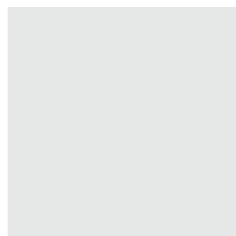
- Irene van Bokhoven
- Sanne Berens
- Stefanie Abrahamse

Communicatie

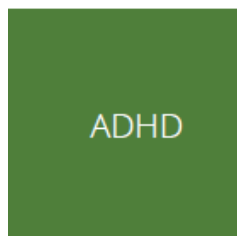
- Suzanne Hardeman

In 2016 was verder als extern adviseur betrokken bij het programma: Drs. F. Dronkers (extern).

De richtlijnen

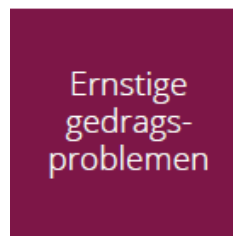
Jaartal autorisatie
Projectleider
Voorzitter werkgroep

2016
Dr. G. (Geurt) van de Glind,
opgevolgd door Dr. H.
Sinnema (Trimbos)
Prof. dr. F. (Frits) Boer

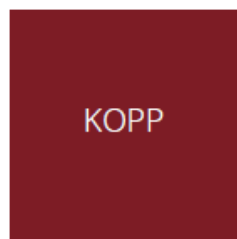
2014
Drs. R.T. (René) van Vianen
(Nji)
Prof. dr. T. (Tjalling)
Zandberg

2013
Drs. M.I. (Marjan) de Lange
(Nji)
Prof. dr. N.W. (Wim) Slot

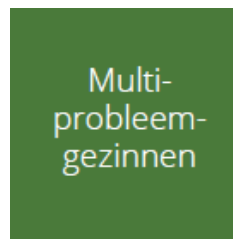
2015
Dr. A. (Annelies) Broerse
(TNO)
Dr. I.J. (Ingrid) ten Berge

2014
Drs. J.A.C. (Jolanda)
Meeuwissen (Trimbos)
Prof. dr. C.M.H. (Clemens)
Hosman

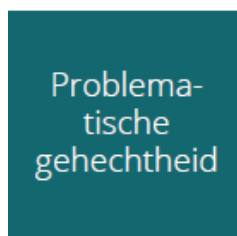
2015
Drs. G. (Geurt) van de Glind,
opgevolgd door Dr. B. van
Wijngaarden (Trimbos)
Prof. dr. T.A.H. (Theo)
Doreleijers

2015
Drs. M. (Mariska) van der
Steege (Nji)
Dr. M. (Majone) Steketee

2015
Drs. M.I. (Marjan) de Lange
(Nji)
Prof. dr. N.W. (Wim) Slot

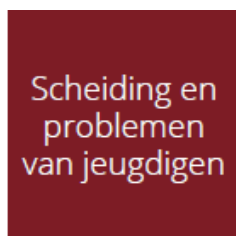
2014
Dr. M.S. (Marianne) de Wolff
(TNO)
Prof. dr. H.J.A. (Hedwig) van
Bakel

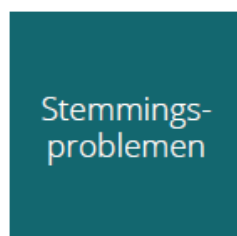
2015
Drs. M.I. (Marjan) de Lange
(Nji)
Prof. dr. N.W. (Wim) Slot

2015
C. (Cora) Bartelink (Nji), Msc
Dr. H. (Huub) Pijnenburg

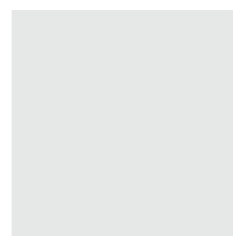
2015
Drs. I. (Inge) Anthonijsz (Nji) /
Dr. A.P. (Ed) Spruijt (UU)
Dr. I.E. (Inge) van der Valk

2014
Drs. J.A.C. (Jolanda)
Meeuwissen (Trimbos)
Drs. Y.A.J. (Yvonne)
Stikkelbroek

2014
Drs. R.T. (René) van Vianen
(Nji)
Prof. dr. T. (Tjalling)
Zandberg

Jaartal autorisatie
Projectleider
Voorzitter werkgroep

Ambities van het programma

Op basis van het projectplan *Toekomstig beheer Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming* heeft het programmateam tien ambities geformuleerd. Deze ambities bestrijken de totale beoogde projectperiode van mei 2016 tot 31 december 2019.

Het programma is verdeeld in vier deelprojecten, te weten; **organisatie, ontwikkeling, invoering en monitoring**. De tien ambities sluiten aan bij de verschillende deelprojecten. Naast de tien ambities op organisatie, ontwikkeling, invoering en monitoring hebben we ook ambities geformuleerd voor het programmateam en de manier waarop wij activiteiten willen uitvoeren. Hierbij streven we na dat we in het huidige programma:

- samen werken en samen ontwikkelen met de beroepsgroep;
- samenwerken en samen ontwikkelen met cliënten;
- inspiratie, energie en creativiteit verbinden aan het werken met richtlijnen;
- richtlijnen plaatsen in brede context van professionalisering en transformatie van het jeugddomein;
- realistische doelen stellen in dynamische tijd in het jeugddomein;
- zichtbaar zijn: proces en resultaten communiceren.

Tien ambities op een rij

1. Beheer en onderhoud van richtlijnen is geborgd.
2. Structurele borging van beheer, onderhoud en financiering daarvan.
3. Gebruik en eigenaarschap van richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming verbreden.
4. Er zijn twee nieuwe richtlijnen ontwikkeld voor de jeugdhulp en jeugdbescherming.
5. De huidige richtlijnen zijn herzien en updates zijn uitgevoerd.
6. De richtlijnen zijn bekend en worden gebruikt binnen de brede jeugdhulp en jeugdbescherming (GGZ, LVB, wijkteams, onderwijs, JGZ etc.).
7. Het werken met richtlijnen heeft een structurele plek binnen HBO- en WO opleidingen en na- en bijscholing.
8. Er is structureel zicht op het gebruik van de richtlijnen in de jeugdhulp en jeugdbescherming.
9. Commentaar en nieuwe kennis en inzichten op inhoud van de richtlijnen wordt structureel bijgehouden en gewogen.
10. Overkoepelend: Er is een systematische communicatie strategie.

In 2017 zijn twee ambities toegevoegd, te weten:

11. Cliënten, aanbieders en financiers van jeugdhulp werken gezamenlijk aan kwaliteitsstandaarden.
12. Bij ontwikkeling, herziening, invoering en evaluatie worden de criteria van het Kwaliteitsregister in acht genomen, zodat producten in aanmerking komen voor opname in het Kwaliteitsregister van het Kwaliteitsinstituut.

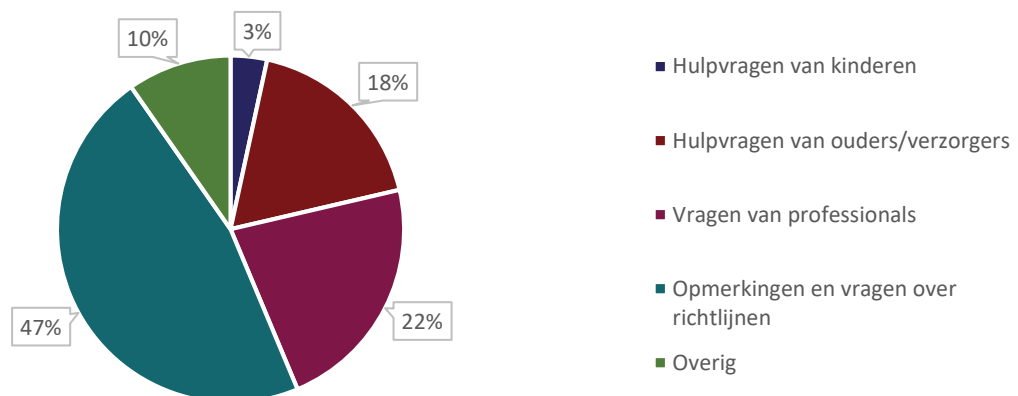
Organisatie

1. Beheer en onderhoud van richtlijnen is geborgd

Vanaf het moment dat een richtlijn wordt opgeleverd moet het auteursrecht worden bewaakt, en gezorgd worden voor handzame producten voor de praktijk. Gebruikersgemak en een aantrekkelijke vormgeving (digitaal en op papier) zijn daarbij van belang. Ook roepen richtlijnen vragen op. Zo mogelijk kunnen vragen direct worden beantwoord, of anders doorgezet naar de juiste personen of instanties. Vragen dienen daarnaast systematisch geïnventariseerd te worden en toegevoegd aan andere wijzen waarop feedback over de richtlijnen verkregen wordt.

In 2016:

- is er een beheer- en onderhoudsprogramma opgezet dat zorg draagt voor auteursrecht, handzame producten voor professionals, gebruiksvriendelijke en toegankelijke website en dergelijke;
- zijn er sturings- en adviesorganen geformeerd die het programma voortdurend kritisch volgen en sturing dan wel advies op inhoud, planning en financiën geven;
- kunnen professionals, ouders, gemeenten, organisaties e.d. voor vragen over richtlijnen terecht bij een programmateam/helpdesk.

Binnengekomen vragen via de mail

2. Structurele borging van beheer, onderhoud en financiering daarvan

De begroting voor het programma is gemaakt voor vier jaar. WWS heeft waardering uitgesproken voor het projectplan, maar ook aangegeven dat financiering niet voor vier jaar afgegeven wordt. In eerste instantie wordt financiering afgegeven voor één jaar, met de mogelijkheid te verlengen.

Met WWS, het Zorginstituut Nederland en VNG zijn gesprekken gevoerd over hoe toekomstig beheer en onderhoud van richtlijnen, of breder kwaliteitsstandaarden, eruit zou kunnen zien. Daarbij speelt ook de ambitie van WWS om voor het veld van jeugdhulp en jeugdbescherming de aansluiting met het Kwaliteitsregister van het Zorginstituut Nederland op te zoeken.

In 2016:

- zijn in gezamenlijkheid met VWS alle scenario's voor alternatieve financiering uitgedacht op basis van een nationale verkenning met een perspectief voor de kortere termijn (circa twee jaar) en de langere termijn (vijf à tien jaar);
- is financiering van het jaar 2017 voor het programma verzekerd.

3. Gebruik en eigenaarschap van Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming verbreden

Vanwege de nieuwe samenwerkingen op het gebied van jeugdhulp en jeugdbescherming op lokaal niveau en de nieuwe partijen die daarbij betrokken zijn, is het nodig de bestaande professionele en branchestandaarden die van toepassing zijn in de toekomst beter met elkaar in verband te brengen, zonder de noodzakelijke specificiteit uit het oog te verliezen.

In 2016:

- is er een open dialoog met andere richtlijnenprogramma's over mogelijkheden tot samenwerking;
- is expertise van j-ggz, j-lvb en primair onderwijs nog onvoldoende onderdeel van de adviesorganen van het programma. Dit is een aandachtspunt voor 2017;
- is er actieve informatie-uitwisseling tussen alle branche- en beroepsorganisaties die betrokken zijn bij jeugdhulp en jeugdbescherming en het programma. Er is een kennismakingsronde langs de brancheorganisaties geweest. Naar aanleiding daarvan zijn samenwerkingsafspraken gemaakt.

Samenwerkingspartners Programma Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming

(Door-) ontwikkeling

4. Er zijn twee nieuwe richtlijnen ontwikkeld voor de jeugdhulp en jeugdbescherming

Op basis van ontwikkelingen in het werkveld en in de samenleving dienen zich onderwerpen aan die aanleiding vormen het ontwikkelen van een nieuwe richtlijn. Die onderwerpen kunnen worden aangedragen door het veld (uitvoerders en cliënten), de wetenschap en soms ook door de politiek. In een knelpuntenanalyse wordt de geschiktheid voor de ontwikkeling van een richtlijn bepaald en worden scope en uitgangsvragen geformuleerd. Op basis hiervan wordt een offertetraject in gang gezet gericht op de ontwikkeling van een nieuwe richtlijn.

In 2016:

- zijn potentiële onderwerpen verzameld en opgehaald d.m.v. een enquête in het werkveld. Ook vond een praktijkpanel plaats, is in een netwerkbijeenkomst aandacht besteed aan potentiële onderwerpen en zijn wetenschappers en cliënten bevestigd. Vandaaruit zijn twee onderwerpen geprioriteerd: namelijk seksuele ontwikkeling (bevorderen seksueel gezond gedrag en preventie en aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag) en angst/trauma.

In 2017 zullen knelpuntanalyses over deze onderwerpen worden uitgevoerd en zal na de knelpuntanalyses het offertetraject voor de ontwikkeling van één richtlijn starten.

5. De huidige richtlijnen zijn doorontwikkeld: herzien en updates zijn uitgevoerd

Richtlijnen vragen voortdurend om onderhoud en eventueel revisie, zeker als gevolg van de transitie van het jeugddomein met een bijbehorend breder beroepenveld en inzet integrale interventies. Voor eventuele aanpassingen wordt onderscheid gemaakt tussen aanpassingen op bureauniveau (klein) en aanpassingen in overleg met de richtlijnwerkgroep (ingrijpend).

In 2016:

- is voor alle richtlijnen een beperkte search gedaan en op basis van opgehaalde feedback en commentaren zijn de richtlijnen aangevuld en aangescherpt om zo de richtlijnen 'transitieproof' te maken. Het doorvoeren van deze kleine aanpassingen zal in 2017 worden voltooid;
- er is een prioritering gemaakt voor drie richtlijnen die in 2017 herzien zullen worden o.b.v. een beperkte search. Richtlijn Ernstige gedragsproblemen zal als eerste herzien gaan worden.

In 2017 start het offertetraject van de herziening van Richtlijn Ernstige gedragsproblemen. Ook zal een start worden gemaakt met onderzoeken welke vorm van cliëntversies (met name jongerenversies) behoefte is.

Aantal voorbeelden van doorgevoerde wijzigingen	
Naamswijzigingen	
Behandelingsplan	Hulpverleningsplan
De jeugdhulp / jeugdhulporganisaties	De jeugdhulp en jeugdbescherming
Zorg- en adviesteam (ZAT)	Multidisciplinair overleg (MDO)
Zorgstructuur	Ondersteuningsstructuur
Wijzigingen in de basistekst/inleiding	
Tuchtrechter	Tuchtcollege
<p>De doelgroep van de richtlijnen (jeugdprofessionals) is nauwkeuriger omschreven:</p> <p>Onder 'jeugdprofessionals' worden zowel gedragswetenschappers (psychologen, orthopedagogen of anderen met een gedragswetenschappelijke opleiding) als hbo-opgeleide professionals verstaan.</p> <p>De richtlijn richt zich primair op <i>beroepsgeregistreeerde</i> jeugdprofessionals. Zij staan geregistreerd in het Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ) als 'jeugdzorgwerker' of 'gedragswetenschapper in de jeugdzorg' en/of zijn BIG-geregistreerd (bijv. als GZ-psycholoog). De richtlijn richt zich ook op professionals op een hbo-functie die jeugdhulp verlenen en <i>vooraangemeld</i> zijn voor beroepsregistratie bij het SKJ. Zij kunnen zich vanaf januari 2018 registreren als 'jeugd- en gezinsprofessional'. Omdat de uitwerking van de registratie nog in ontwikkeling is, houden we vooralsnog de aanduiding 'jeugdprofessional' aan.</p> <p>Verder kunnen ook andere professionals die met jeugdigen en hun ouders werken gebruik maken van de aanbevelingen uit de richtlijn.</p> <p>Kortom: met sommige aanbevelingen kunnen alle jeugdprofessionals hun voordeel doen, andere aanbevelingen zijn vooral van toepassing op een geregistreerd beroep. Waar dit onderscheid van belang is, wordt bijvoorbeeld specifiek over 'gedragswetenschappers' dan wel over 'jeugdzorgwerkers' gesproken.</p> <p>Waar in de richtlijn gesproken wordt over 'daartoe gekwalificeerde jeugdprofessionals' wordt gerefereerd aan het benodigde niveau van bekwaamheid en specifieke deskundigheden in relatie tot de taak. Zie voor meer informatie www.professionaliseringjeugdhulp.nl.</p>	
Wijzigingen bij de interventies	
<p>Alle interventies die in de richtlijnen genoemd worden, zijn voorzien van het meest actuele verkregen erkenningsniveau van Databank Effectieve Jeugdinterventies.</p>	

Overzicht van doorgevoerde kleine wijzigingen als gevolg van transitie en transformatie.

De wijzigingen zijn doorgevoerd in dertien van de veertien richtlijnen.

De Richtlijn Ernstige gedragsproblemen is niet aangepast omdat deze richtlijn als eerste geheel zal worden herzien.

Invoering

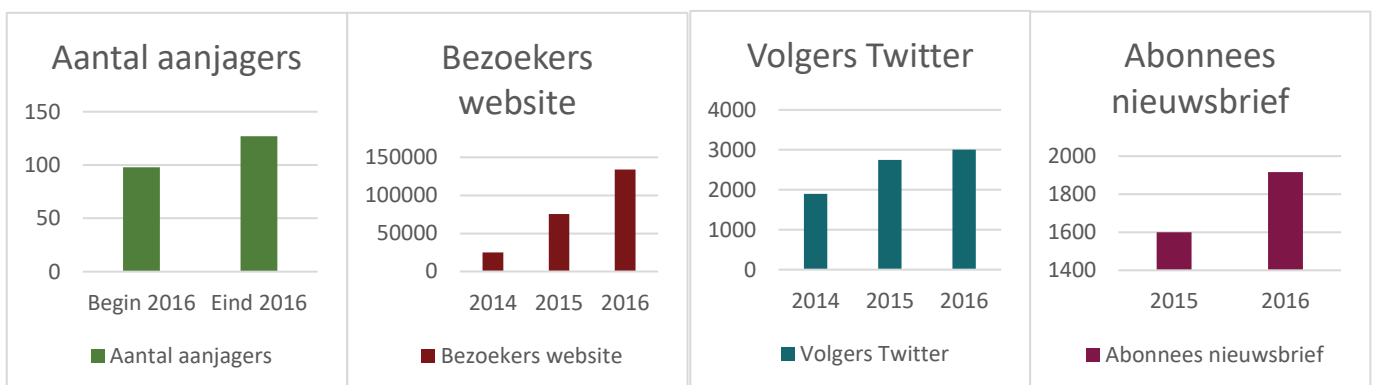
6. De richtlijnen zijn bekend en worden gebruikt binnen de brede jeugdhulp en jeugdbescherming (GGZ, LVB, wijkteams, onderwijs, JGZ etc.)

De afgelopen jaren zijn er belangrijke stappen gezet in de invoering van de richtlijnen binnen organisaties voor jeugdhulp en jeugdbescherming, evenals binnen wijkteams. Voor een deel van deze organisaties is de tijd rijp om de invoering te verdiepen: hoe verloopt de invoer, waar loop je tegenaan, hoe ga je met knelpunten om?

Maar daarnaast is ook nog veel te doen. Het werkveld is – en blijft nog – volop in beweging, waarbij steeds nieuwe organisaties, netwerken en professionals actief zullen zijn. Daarnaast zijn er andere verwijzers en financiers in beeld dan in het afgelopen jaren. Deze ‘nieuwe spelers’ vragen om doorzetten van communicatieactiviteiten, zoals voorlichting, promotie, instructie en vraagbeantwoording (verspreiding en adoptie).

In 2016:

- is de bekendheid en adoptie van de richtlijnen bij de nieuwe spelers (met name GGZ en LVB) vergroot. Dit is onder meer te zien aan een toename van het aantal aanjagers in het landelijk netwerk, de verbreding van hun ‘herkomst’ en de vragen en feedback die bij het richtlijnteam binnenkomen;
- is de invoering van de richtlijnen bij de bekende spelers (jeugdzorgaanbieders en gecertificeerde instellingen) die stappen hebben gemaakt in de invoering, verdiept. Dit is te zien aan een toename van gebruik van de richtlijnen en het type vragen dat bij het richtlijnteam terecht komt;

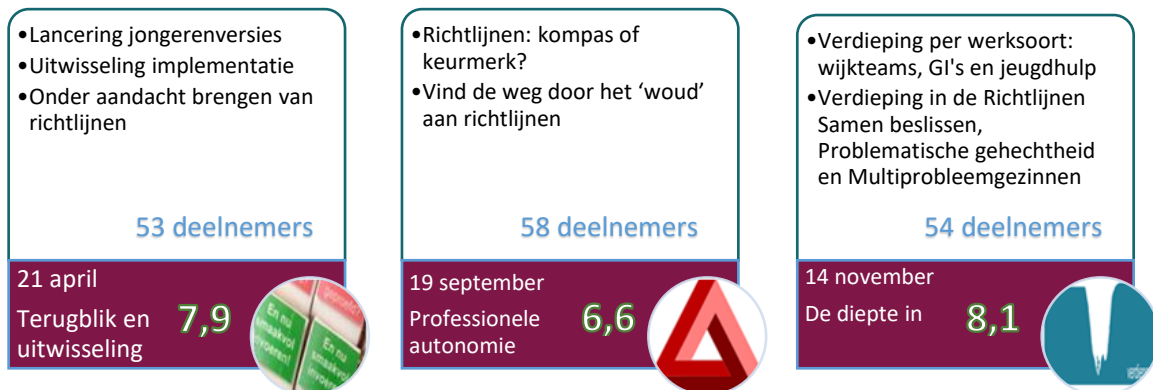
Overzicht van groei van bekendheid van richtlijnen

- is de invoering van richtlijnen (verspreiding, adoptie, implementatie en continuering) binnen organisaties (verder) gefaciliteerd. Zo is het Leernetwerk Samen Beslissen van start gegaan samen met CJG Den Haag en Juzt. In dit leernetwerk is er onder andere een scholing en workshop over Richtlijn Samen beslissen ontwikkeld. Er zijn drie landelijke netwerkbijeenkomsten geweest.

Wist je dat:

Er dit jaar vijf deelnemers naar alle drie de netwerkbijeenkomsten zijn geweest?

Deze deelnemers zijn werkzaam bij: Bureau Frontlijn, Elker, de Hoenderloo Groep, Jarabee en Impegno.

Overzicht van de drie netwerkbijeenkomsten in 2016

7. Het werken met richtlijnen heeft een structurele plek binnen HBO- en WO opleidingen en na- en bijscholing.

Initiële HBO- en WO-opleidingen scholen de professionals van de toekomst. Daarom is het van belang dat ze al tijdens de studietijd kennismaken met relevante thema's vanuit het werkveld, zoals het werken met richtlijnen. We merken dat er mondjesmaat meer aandacht wordt besteed aan richtlijnen binnen het onderwijs en dat dit erg afhankelijk is van de voorkeuren van de verschillende opleidingen en docenten. Een echt structurele plek voor richtlijnen is er nog niet, maar moet er wel komen. Dit geldt ook voor bij- en nascholing.

In 2016:

- is de bekendheid van richtlijnen bij de HBO- en WO-opleidingen vergroot. Door onder andere gastcolleges over de richtlijnen te geven en tijdens het HBO kennisnetwerk aandacht te besteden aan de richtlijnen;
- is er is duidelijkheid over hoe de richtlijnen een structurele plek in het curriculum krijgen;
- is het contact met (initiële) opleidingen verstevigd.

In 2017 zal het programmateam meer aandacht besteden aan de bekendheid van richtlijnen bij studenten en docenten. Ook zal er worden nagedacht over het maken van filmpjes die goed benut kunnen worden door de opleidingen.

Professionals sociaal werk - jeugd moeten in hun werk rekening houden met het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK), de Jeugdwet (een speciale wet die voorgeeft ten opzichte van algemene wetten als de WMO en de Participatiewet) en de richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming.

Notitie in het Landelijk opleidingsdocument sociaal werk, Vereniging Hogescholen

Evaluatie

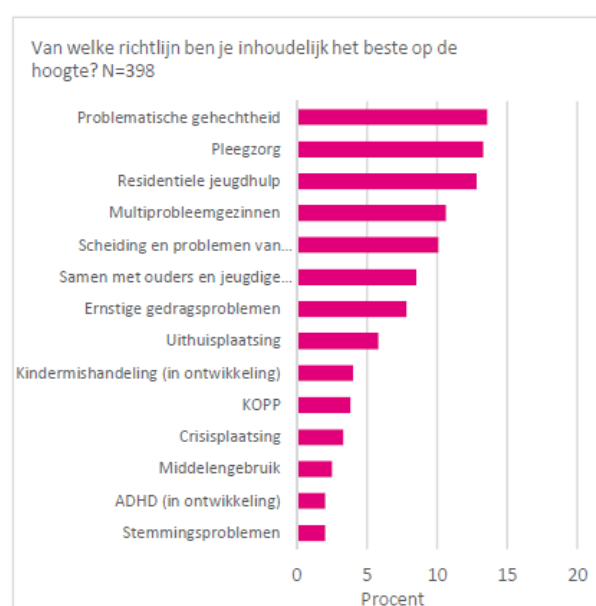
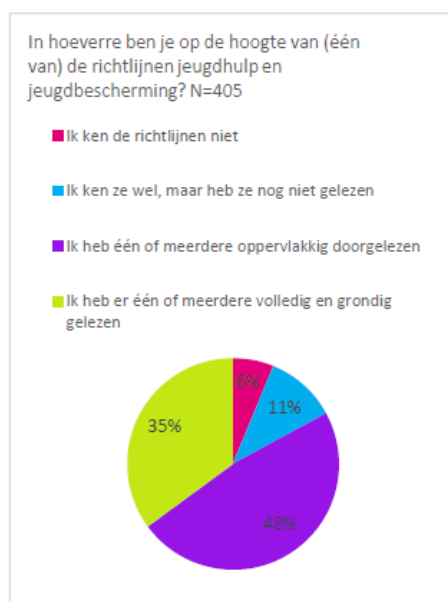
8. Er is structureel zicht op het gebruik van de richtlijnen in de jeugdhulp en jeugdbescherming

Na publicatie en invoering blijven we het gebruik van de richtlijnen volgen. Dit biedt ons informatie over het effect dat gevolgde invoerstrategieën sorteren en ook hoe we deze kunnen bijstellen en verbeteren. Daarbij moet niet alleen reactief, maar ook proactief de interactie met het veld worden opgezocht. Hierbij wordt gezocht naar manieren voor zowel continue als periodieke monitoring. Daarnaast geldt dat organisaties die met richtlijnen werken zelf ook structureel zicht moeten kunnen hebben op het gebruik van richtlijnen in het algemeen en specifieke richtlijnen binnen hun teams en organisatie.

Het evalueren van gebruik van richtlijnen en het monitoren is wat vooruitgeschoven, o.a. vanwege de mogelijke aansluiting bij eisen van het kwaliteitsregister en vanwege het stellen van prioriteiten.

In 2016:

- zijn bezoekersaantallen van de website, feedback, evaluatie van het netwerk etc. structureel bijgehouden en gewogen (t.b.v. ontwikkeling en invoering). Dit wordt gedaan in combinatie met deelproject invoering en komt in 2017 structureler op de agenda: elk half jaar of bij de kwalitatieve voortgang;
- is er gerapporteerd over het gebruik van richtlijnen in de jeugdhulp en jeugdbescherming in het rapport van Praktikon.

Aantal resultaten over het gebruik van richtlijnen uit het onderzoek van Praktikon.

9. Commentaar en nieuwe kennis en inzichten op inhoud van de richtlijnen wordt structureel bijgehouden en gewogen

Na het publiceren en invoeren van een richtlijn worden de commentaren uit het veld en nieuw wetenschappelijk bewijs over het betreffende onderwerp opgehaald en verzameld. Dit geeft informatie over de mogelijke aanpassingen van de inhoud van de richtlijn. Duidelijk moet zijn wanneer aanpassingen direct kunnen worden doorgevoerd en wanneer een eventuele werkgroep of de Stuurgroep hier akkoord voor moet geven.

In 2016:

- zijn de vragen via de website, mail en lopende contacten verzameld, geordend en gewogen (ten behoeve van ontwikkeling en herziening). In 2017 zullen wij hier meer structuur in brengen;
- is er een door de beroepsverenigingen goedgekeurde structuur voor het adresseren van inhoudelijk commentaar (ten behoeve van ontwikkeling en herziening);
- is er van drie richtlijnen (Multiprobleemgezinnen, Problematische gehechtheid en Samen beslissen) inhoudelijk commentaar opgehaald bij gebruikers en deskundigen (ten behoeve van herziening en invoering). In 2017 gaat het inhoudelijk feedback ophalen door.

In de periode juni tot en met november is een vijftal professionals en cliënten aan de slag gegaan met het gebruik van de 'cliëntentools'. Deze werden in de afgelopen jaren ontwikkeld ter ondersteuning van gedeelde besluitvorming. Na afloop gaven de deelnemers hun feedback hierop.

In december is Kuseema gestart met het de evaluatie van de twee jongerenversies (van de Richtlijnen Residentiële jeugdhulp en Pleegzorg) die eerder dit jaar gemaakt zijn door Stichting Alexander. In 2017 zal de evaluatie zijn afgerond en zal op basis daarvan een besluit gemaakt worden over het ontwikkelen van jongerenversies van de andere richtlijnen.

"Het verhaal begint direct met een verhaal dat hulpverleners afspraken hebben gemaakt over hoe ze de hulp willen uitvoeren. Terwijl ik als jongere gelijk aan het begin een duidelijke uitleg zou willen hebben over wat Pleegzorg nu eigenlijk precies is."

Jongere, over jongerenversie van de richtlijn Pleegzorg

Reactie uit evaluatieverslag Kuseema

Verloop Programma Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming

2010	<ul style="list-style-type: none">- Jaar van voorbereidingen- Vorming programmaleiding- Samenstelling RAC-j en Stuurgroep- Vijf knelpuntanalyses uitgevoerd- Afronding voorbereiding en aanbesteding van de ontwikkeling van drie richtlijnen
2011	<ul style="list-style-type: none">- Jaar van verder bouwen op 2010- Aanbesteding en opdrachtgeving van de ontwikkeling van vijf richtlijnen- Acht knelpuntanalyses uitgevoerd- Aanbesteding van de ontwikkeling van vier richtlijnen
2012	<ul style="list-style-type: none">- Jaar van verdere aanbesteding en ontwikkeling van richtlijnen en eerste oplevering van conceptrichtlijnen- Elf richtlijnen aanbesteed en in ontwikkeling genomen- Start van de Cliëntentafel- Proefinvoeringen van twee conceptrichtlijnen uitgevoerd in zes organisaties
2013	<ul style="list-style-type: none">- Jaar van eerste geautoriseerde richtlijn (Richtlijn Ernstige gedragsproblemen)- De website voor richtlijnen ging online- Veertiende richtlijn in ontwikkeling genomen- Proefinvoering van zes conceptrichtlijnen uitgevoerd i.s.m. HvA
2014	<ul style="list-style-type: none">- Het jaar van 'goed geoliede machinerie' en verschuiving van aandacht van ontwikkeling naar (proef)invoer van de richtlijnen- Vijf richtlijnen zijn opgeleverd en geautoriseerd door de beroepsverenigingen- Voor vrijwel alle conceptrichtlijnen vond proefinvoering plaats- Twee digitaal gepubliceerde richtlijnen op de website
2015	<ul style="list-style-type: none">- Het jaar van 'verbreding van de jeugdhulp'- 'Richtlijnen jeugdzorg' werd veranderd in 'Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming'- Nieuw aangesloten domeinen (LVB, Jeugd-GGZ en onderwijs)- Acht richtlijnen zijn geautoriseerd

2016

Aandacht voor het gebruik, en aanhaken van nieuwe spelers in het jeugddomein.

- Digitalisering en publicatie van vier laatste richtlijnen
 - De ontvangst van de richtlijnen in het veld en gebruik ervan is onderzocht door Praktikon
 - Een groot aantal [publicaties](#) over het richtlijnenprogramma zijn online en in vaktijdschriften gegenereerd.
- ➔ Alle richtlijnen ontwikkeld, geautoriseerd door de drie betrokken beroepsverenigingen, gepubliceerd en binnen de doelstellingen van het programma ingevoerd.

Aandacht voor toekomstig beheer en richtlijnen 'up to date' houden

- Projectplan voor beheer van de richtlijnen voor de komende vier jaar is gemaakt
- VWS heeft subsidie voor het eerste jaar toegekend (inmiddels is in 2017 de financiering tot en met eind 2019 toegekend)
- Dagelijkse organisatie van het beheer van de richtlijnen is door de drie beroepsverenigingen weer toegekend aan het Nederlands Jeugdinstituut
- Er zijn nieuwe adviesorganen geformeerd
- Het programma is verdeeld in vier onderdelen
 - Organisatie
 - (Door)ontwikkeling
 - Invoering
 - Evaluatie

Het programma is volledig op stoom, er lopen veel activiteiten naast elkaar. Het werkveld weet het programma goed te vinden en komt met vragen, suggesties en is geïnteresseerd in informatie. We merken dat de groep 'gebruikers' van de richtlijnen groter wordt en de vragen diverser zijn, o.a. vanwege nieuwe werkvelden en meer zelfstandige zorgondernemers. De financier, VWS, legt extra druk op het programma door een aanvullende vraag over aansluiting bij de eisen voor opname in het Kwaliteitsregister van het Zorginstituut Nederland.

Publicaties en presentaties

Publicaties

Dam, C. van (2016). *Peiling voortgang verspreiding en implementatie richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming*. Nijmegen: Praktikon.

Juffer, F. (2016). De nieuwe richtlijnen voor jeugdhulp en jeugdbescherming. Ook belangrijk voor pleeggezinnen! *Mobiel. Tijdschrift voor Pleegzorg*, 43, 1, 5-7.

Programma Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming (diverse data, 2016a). *Digitale nieuwsbrief Programma Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Programma Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming & Stuurgroep Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming (april, 2016b). *Jaarverslag 2015 t/m april 2016*, Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut en Stuurgroep.

Programma Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming (2016c). Brochure *Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming: van knelpunt tot richtlijn*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Programma Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming (2016d). *Werkbladen bij Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Veenendaal, H. van, Laar, M. van de, & Stals, K. (2016). Co-creatie in de jeugdhulp en jeugdbescherming: Participatie van cliënten in de ontwikkeling en toepassing van richtlijnen in de jeugdhulp en jeugdbescherming. *Orthopedagogiek: Onderzoek en Praktijk*, 55 (9-10), 204-213.

Presentaties en bijeenkomsten

21-1-16	<i>Implementatietraining 2 Leernetwerk Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming</i> , Utrecht.
29-1-16	Stals, K., <i>Presentatie</i> , Symposium Lectoraat Zorg voor Jeugd, NHL Hogeschool Leeuwarden, Leeuwarden.
2-2-16	Stals, K., <i>Presentatie Richtlijnen in handen van professionals</i> , H10 inkoopbureau, Delft.
11-2-16	<i>Slotbijeenkomst Leernetwerk Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming</i> , Utrecht.
9-3-16	Abrahamse, S., <i>Werken met Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming</i> , Universiteit Leiden, Leiden.
14-3-16	Foolen, N., & Abrahamse, S., <i>Workshop Terugblik en vooruitblik: richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming</i> , Congres Jeugd in Onderzoek, 's-Hertogenbosch.
11-4-16	Stals, K., <i>Presentatie Richtlijnen in handen van professionals</i> , Just, Breda.
21-4-16	<i>Netwerk Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming</i> , Utrecht.
19-9-16	<i>Netwerk Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming</i> , Utrecht.
14-11-16	<i>Netwerk Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming</i> , Utrecht.